

Інформація про незаконні археологічні розкопки

перелік об'єктів руйнації пам'яток Криму

Херсонес

Херсонес є наріжним каменем у кримській історії. З одного боку, він є пам'яткою проникнення до Криму цивілізації й перетворення нею місцевого варварського середовища на справжнє античне суспільство. Це історія про справжніх еллінів, міць імператорів і легіонів Риму та інтриги Візантії. З іншого боку, Херсонес — це кейс великого творчого потенціалу місцевих варварів, історія їхньої спроможності брати найкраще ззовні, не втрачаючи себе. Тут на перше місце виходять половці з їхньою степовою культурою в самому серці святині будь-якого міста - ремісничих кварталах, і праболгари, що глибоко проникають у візантійське чиновництво і знать, і черкеські господарі Мангула, що намагаються повернути до життя мертве місто. Ця чудова і складна історія стародавнього міста втрачена в класичному розумінні: час позбавив нас його хронік. Тому археологія Херсонеса є його вичерпним скам'янілим літописом.

Руїни Херсонеса Таврійського розташовано на березі сучасної Карантинної (Херсонеської) бухти в Ак'яр-Севастополі. Стародавнє місто — це обнесений оборонним муром - стіною понад 40 га мису з єдиним комплексом приміської інфраструктури у вигляді стародавніх некрополів, гончарних майстерень із масштабними комплексами печей, приміських монастирів і міського посаду. На жаль, велика частина приміської території, розташована за його оборонним муром і перекрита суцільною міською забудовою Гагарінського району Ак'яра-Севастополя, планомірно руйнується з кінця XVIII ст.

У 2020р. територія Херсонеса Таврійського де-факто була збільшена на 13 га. Для цього були ліквідовані військові частини (т.зв. «автобат» і «школа водолазів»), що тісно прилягали до стін музею-заповідника. На території, що звільнилася, окупаційна влада планує звести комплекс, що складається з музейної інфраструктури (адміністрація, античний, середньовічний і християнський зали), корпусів дитячого табору «Артек», загальноосвітньої й художньої шкіл, готельного комплексу. У давнину тут було південне передмістя Херсонеса. Унаслідок досліджень ділянки наприкінці XIX — початку XX ст., тут було знайдено великий некрополь (т.зв. «південний») і гончарні майстерні елліністичного часу. У середині XX ст. гончарна майстерня, за висновком археологів, також елліністичного часу, простежувалася далі на захід від стін Цитаделі Херсонеса. На початок 2000-х рр. вже можна було вести мову про ділянки некрополя римського й середньовічного часів.

Херсонес був заснований у 422–421 рр. до н.е. Можливо, датою народження міста треба вважати 533–532 рр. до н.е. За час свого існування Херсонес зазнав мінімум одне масштабне занедбання приблизно в XI ст., коли його територія катастрофічно скоротилася настільки, що перед головним храмом усієї Херсонеської метрополії розташувалася велика гончарна майстерня (зазвичай такі ремісничі центри розміщувались на околицях). Переживши останній підйом і розквіт в XII–XIII ст., стародавнє місто приходить у занепад під кінець XIII ст. Воно втрачає міський вигляд десь в I-й половині XIV ст. Проте, в XV ст. на його території був замок господарів Феодоро, який символізував у середньовічному суспільстві Південно-Західного Криму нерозривний історичний зв'язок і політичну спадкоємність між Мангулом і Херсонесом. Незважаючи на остаточну загибель усіх поселень на місці стародавнього міста не пізніше 3-ї чверті XV ст., його далі пам'ятають, як Ієрізону — дивовижні руїни і пристань — аж до кінця XVIII ст. до часу заснування Ак'яра-Севастополя.

На сьогодні Херсонес — це руїновані оборонні стіни, квартали (не менше 100), святилища, язичницькі храми, базилікальні церкви, хрестовокупольні і квартальні храми, монастирі, синагоги, квартальні кладовища, виноробні, торговельні лавки, таверни, постоялі двори, богадільні, ремісничі майстерні й порт.

Окупація згубно вплинула на наукове вивчення Херсонеса. Можна без перебільшення сказати, що головний дослідницький центр стародавнього міста — Херсонеський Національний заповідник — практично позбувся своєї наукової археологічної школи. У 2014 р. пройшли останні (вже незаконні) розкопки в північному районі городища (квартал IX «А»). У 2015 р. виявилися марними спроби відновити у нових окупаційних реаліях дослідження Центрального району (квартал XL, досліджувався польсько-українською експедицією). З 2016 р. пройшли спорадичні наукові роботи на території кварталу в Південній брамі й на Південному некрополі. У 2017р. такі ж роботи були проведені у кварталі L (раніше досліджувався американсько-українською експедицією). Замість «старої школи» сформувалася експедиція Державного Ермітажу (квартал XX) і підводна археологічна експедиція самого музею-заповідника.

Водночас стародавнє місто, об'єкт ЮНЕСКО, активно піддається т.зв. «рятувальній» археології - а простіше кажучи, на його території ведуться незаконні розкопки «під знесення». Це проекти капітального благоустрою, як самого городища (2018 р. некрополь у вежі I і перибол у вежі Зенона; 2019 р. Цитадель), так і на найближчій прилеглий території (2016 р. - західний замиський некрополь; 2017 р. - некрополь у бухті Пісочна; 2019 р. - кладовище Всіх Святих або некрополь на Дівочій горі; 2020–2021 рр. - міський передмістя в Херсонеській балці).

Іншим не менш важливим чинником руйнування Херсонеса є проекти музеєфікації та реставрації пам'яток. До музеєфікації належить проект «Опера в Херсонесі». У його межах на території Цитаделі та Портового кварталу щоліта влаштовується сцена, відкритий зал для глядачів, встановлюється театральне освітлювальне та звукове обладнання. Подібні споруди мають

Навігація

- > Загальна інформація
- > Карта
- > Відповідальні особи
- > Джерела
- > Додаткові файли

- 3 Волгоградский государственный университет, 2017. С. 100-111; Букатов А.А., Дюженко Т.В. ПОДВОДНЫЕ АРХЕОЛОГИЧЕСКИЕ РАЗВЕДКИ В АКВАТОРИИ ЧЁРНОГО МОРЯ ОТ МЫСА ЛУКУЛЛ ДО МЫСА САРЫЧ В БУХТАХ КАРАНТИННАЯ, КРУГЛАЯ, КАЗАЧЬЯ, МАТЮШЕНКО В 2019 ГОДУ // История и археология Крыма. Вып. XIII. Севастополь: Колорит, 2020. С. 85-96.;
- 4 Букатов А.А., Дюженко Т.В. ПОДВОДНЫЕ АРХЕОЛОГИЧЕСКИЕ РАЗВЕДКИ В БУХТАХ КАРАНТИННАЯ И КАЗАЧЬЯ В 2017 ГОДУ // История и археология Крыма. Вып. VIII. Севастополь: Колорит, 2018. С. 26-28.;
- 5 НАМОЙЛИК А.С., НОВОСЁЛОВА Н.Ю. МЕРНЫЕ СОСУДЫ ЭЛЛИНИСТИЧЕСКОГО ХЕРСОНЕСА: НОВЫЕ НАХОДКИ И ПРОМЕЖУТОЧНЫЕ ИТОГИ ИССЛЕДОВАНИЯ // XX Боспорские чтения. Боспор Киммерийский и варварский мир в период античности и средневековья. Основные итоги и перспективы исследований. Материалы международной научной конференции. Симферополь, Керчь: ИП Слынько Г.И., 2019. С. 405-410;
- 6 НОВОСЕЛОВА Н.Ю. АРХЕОЛОГИЧЕСКИЕ ИССЛЕДОВАНИЯ В ХЕРСОНЕСЕ В 2015 ГОДУ // Археологический сборник. Вып. 41 : материалы и исследования по археологии. Евразии. Санкт-Петербург: Изд-во Гос. Эрмитажа, 2017. С. 248-260.;
- 7 Новосёлова Н.Ю. Археологические раскопки экспедиции государственного Эрмитажа в XX квартале Херсонеса Таврического // Археологические открытия. 2016 год. М.: Институт археологии РАН, 2018. С. 248-250;
- 8 Новосёлова Н.Ю. Комплекс расписной штукатурки из раскопок XX квартала Херсонесского городища (предварительные замечания // Элита Боспора и Боспорская элитарная культура. Материалы международного Круглого стола (Санкт-Петербург, 22–25 ноября 2016 г.). СПб.: ПАЛАЦЦО, 2016. С. 387-393;
- 9 Новосёлова Н.Ю. Новые исследования экспедиции Государственного Эрмитажа в XX квартале Херсонесского городища // Античные Реликвии Херсонеса: Открытия, Находки, Теории. Материалы международной научной конференции, Севастополь, 10-12 октября 2017 года. Саки: ИП Бровко А.А., 2017. С. 197-201;
- 10 Новосёлова Н.Ю. РАБОТЫ ЭКСПЕДИЦИИ ГОСУДАРСТВЕННОГО ЭРМИТАЖА В ХЕРСОНЕСЕ ТАВРИЧЕСКОМ В 2018 г. // История и археология Крыма. Вып. XI. Севастополь: Колорит, 2019. С.235-242.
- 11 Новосёлова Н.Ю. XX КВАРТАЛ ХЕРСОНЕСА ТАВРИЧЕСКОГО В ВИЗАНТИЙСКОЕ ВРЕМЯ: ИССЛЕДОВАНИЯ ЭКСПЕДИЦИИ ГОСУДАРСТВЕННОГО ЭРМИТАЖА В 2019 ГОДУ // История и археология Крыма. Вып. XIII. Севастополь: Колорит, 2020. С. 333-340.;
- 12 Новосёлова Н.Ю., Ахмадеева М.М. Комплекс рельефной посуды из эллинистической усадьбы XX квартала Херсонеса Таврического // Античные Реликвии Херсонеса: Открытия, Находки, Теории. Материалы международной научной конференции, Севастополь, 10-12 октября 2017 года. Саки: ИП Бровко А.А., 2017. С. 202-206.;
- 13 ПРОГРАММА научно-практической конференции по итогам полевого археологического сезона 2017 г. в Крыму, посвящённой 70-летию Института археологии Крыма РАН и 100-летию со дня рождения Эллы Исааковны Соломоник, Ирины Тимофеевны Кругликовой и Татьяны Васильевны Блаватской // История и археология Крыма. Вып. VIII. Севастополь: Колорит, 2018. С. 7-12.
- 14 ПРОГРАММА. Научно-практическая конференция по итогам полевого археологического сезона 2018 года и проблемам сохранения объектов археологического наследия на Крымском полуострове (Симферополь, 5 – 7 декабря 2018 г.). Костромичев Даниил Александрович (Государственный историко-археологический музей-заповедник «Херсонес Таврический»). Раскопки некрополя Херсонеса в районе башни I в 2018 г. // История и археология Крыма. Вып. XI. Севастополь: Колорит, 2019. С. 9-16.;
- 15 ПРОГРАММА. Научно-практическая конференция по итогам полевого археологического сезона 2018 года и проблемам сохранения объектов археологического наследия на Крымском полуострове (Симферополь, 5 – 7 декабря 2018 г.). Туровский Евгений Яковлевич (Государственный историко-археологический музейзаповедник «Херсонес Таврический», Севастополь). Раскопки участка, примыкающего к входу в перибол у башни Зенона. // История и археология Крыма. Вып. XI. Севастополь: Колорит, 2019. С. 9-16.
- 16 СЕДИКОВА Л.В. НОВЫЕ НАХОДКИ ПОЛИВНОЙ ПОСУДЫ XIII В. ИЗ РАСКОПОК ХЕРСОНЕСА // ΧΕΡΣΩΝΟΣ ΘΕΜΑΤΑ: империя и полис. X Международный Византийский Семинар (Севастополь – Балаклава 28 мая – 1 июня 2018 г.). Материалы научной конференции. Севастополь, Симферополь: Колорит, 2018. С. 183-185.;
- 17 Седикова Л.В. РАСКОПКИ L-ГО КВАРТАЛА ХЕРСОНЕССКОГО ГОРОДИЩА // История и археология Крыма. Вып. VIII. Севастополь: Колорит, 2018. С. 108-109;
- 18 Струкова Е.В., Ушаков С.В. СЕРОГЛИНЯНАЯ КЕРАМИКА С ЧЕРНЫМ ПОКРЫТИЕМ ИЗ ХЕРСОНЕСА. I. КУВШИНЫ // Труды V (XXI) Всероссийского археологического съезда в Барнауле – Белокурихе. Барнаул : Изд-во Алт. ун-та, 2017. С. 88-92.;
- 19 ТИХОМИРОВ В.А., БЫТКОВСКИЙ О.Ф., МУЛЬД С.А. КУРГАН С «УСАМИ» СЕВЕРНОЕ-1 В БЕЛОГОРСКОМ РАЙОНЕ РЕСПУБЛИКИ КРЫМ И ПОИСКИ АНАЛОГИЙ В ЗАУРАЛЬЕ И КАЗАХСТАНЕ // История и археология Крыма. Вып. XII. Севастополь: Колорит, 2020. С. 83-100;
- 20 Сmealова Т.Н. Естественнонаучные археологические исследования малоизученного района Крымских Предгорий на дальнем пограничье Боспора // Древности Боспора. Т.21. Москва: Институт Археологии РАН, 2017. С. 352-363;
- 21 Ушаков С.В. ИССЛЕДОВАНИЯ КВАРТАЛА ХСVII ХЕРСОНЕСА ТАВРИЧЕСКОГО. ПРЕДВАРИТЕЛЬНЫЕ ИТОГИ // История и археология Крыма. Вып. XI. Севастополь: Колорит, 2019. С. 287-300;
- 22 Ушаков С.В. О Раскопках в Северо-восточном районе Херсонеса // Археологические открытия 2014 года. М.: Институт археологии РАН, 2016. С. 266-268;
- 23 Ушаков С.В. Северо-восточный район Херсонеса в позднеантичный период // Античные Реликвии Херсонеса: Открытия, Находки, Теории. Материалы международной научной конференции, Севастополь, 10-12 октября 2017 года. Саки: ИП Бровко А.А., 2017. С. 282-286;
- 24 Ушаков С.В., Байбуртский А.М. РАСКОПКИ В СЕВЕРО-ВОСТОЧНОМ РАЙОНЕ ХЕРСОНЕСА в 2017 г. // История и археология Крыма. Вып. VIII. Севастополь: Колорит, 2018. С. 144-147;
- 25 Ушаков С.В., Байбуртский А.М., Матросов М.А., Стриженко Д.В., С. В., Игнатъева А.В., Яновская В.С. НОВЫЕ СКЛЕПЫ ПОЗДНЕАНТИЧНОГО ВРЕМЕНИ НЕКРОПОЛЯ ХЕРСОНЕСА ТАВРИЧЕСКОГО // История и археология Крыма. Вып. XIII. Севастополь: Колорит, 2020. С. 417-428.;
- 26 Ушаков С.В., Хапаев В.В., Серебряков С.Б. Новый монетный комплекс из Северо-восточного района Херсонеса (предварительная информация) // Материалы Научной конференции «Ломоносовские чтения» 2015 года и Международной научной конференции студентов, аспирантов и молодых ученых «Ломоносов-2015». Севастополь: ОО

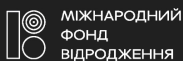
- 27 ШАРОВ О.В., НОВОСЕЛОВА Н.Ю., КОСТРОМИЧЕВ Д.А. КАТАКОМБА 23/1891 ЮЖНОГО НЕКРОПОЛЯ ХЕРСОНЕСА ТАВРИЧЕСКОГО: 130 ЛЕТ ПОСЛЕ ОТКРЫТИЯ // XXII Боспорские чтения. Боспор Киммерийский и варварский мир в период античности и средневековья. Новые открытия, новые проекты. Материалы международной научной конференции. Симферополь-Керчь: ИП Кифниди Георгий Иванович, 2021. С. 437-443.

Додаткові файли

Інформація відсутня

ПРО НАС

Ми незалежна платформа, яка об'єднує науковців, фахівців з пам'яткоохоронної діяльності, істориків, археологів, культурологів, юристів з міжнародного гуманітарного та кримінального права, міжнародного права прав людини, громадських діячів.

МІЖНАРОДНИЙ
ФОНД
ВІДРОДЖЕННЯ

Проект профінансований Міжнародним фондом Відродження

ШВИДКІ ПОСИЛАННЯ

- > Про платформу
- > Новини
- > Проекти
- > Долучитися
- > Контакти

КОНТАКТИ

ГО "Кримський інститут стратегічних досліджень"
infongokisd@gmail.com

© Всі права захищено 2021

Інформація на цьому сайті є авторською та захищається Законом України «Про авторське право і суміжні права». Передрук, відтворення і використання матеріалів сайту дозволяється лише за умови посилання на ГО «Кримський інститут стратегічних досліджень» та цей сайт.